

Varm och lekfull "Rasmus"

Bror Rönholm |
bror.ronholm@fabasy.fi

Att sätta upp **Astrid Lindgrens** "Rasmus på luffen" med endast tre skådespelare låter som ett tämligen vanskligt företag. Det finns ju nämligen en hel del personer i boken.

Markus Virta visar i sin dramatisering och regi att det går alldeles utmärkt, också om det naturligtvis i hög grad kommer att präglade det sätt som historien gestaltas.

Vid ÅST:s premiär i Kimito fick man alltså se inte bara hur skådespelare gjorde många olika roller, utan också uppleva att samma rollgestalt görs av olika skådespelare i olika scener – och ännu märkligare: att en av de rollerna är huvudpersonen Rasmus.

På ett imponerande sätt lyckas Virta dessutom vända svårigheterna till en fördel och skapa en föreställning som samtidigt är något av en lekfull lektion i teaterkonst.

Men visst kan det kännas lite vådligt. Efter att man först lärt känna den nioårige barnhemspojken Rasmus i **Simon Hägers** tolkning, dyker plötsligt **Cécile Orblin** upp i samma roll. Då tänker jag: hoppsan, hur ska barnen reagera på det här?

Men eftersom det byts flera gånger och skådespelarna också annars rör sig mellan rollerna, tror jag de snabbt accepterar det. Skurkparet Lif och Leander görs rentav av alla tre i olika kombinationer, vilket man dessutom gör en liten vits av.

Virta har ändå vetat att dra en gräns. Luffaren Paradis-Oskar görs hela tiden av **Bror Österlund**, som på det sättet samtidigt blir en stabiliserande faktor i teaterkarusellen, någonting som rimmar bra med hans funktion i själva berättelsen.

Österlund gör en bra tolkning av denna godhjärtade själ, vars ljusa livs- och mänskösyn inte tillåts förbittras av en klarsynt insikt

PJÄSEN

RASMUS PÅ LUFFEN

av Astrid Lindgren

Dramatisering, regi och visualisering: Markus Virta

Musikarr: Jussi Vahvaselkä

Ljus: Jouni Haavisto

I rollerna: Simon Häger, Cécile Orblin, Bror Österlund

Premiär i Kimito den 22 september

ÅBO SVENSKA TEATER

En luffare som pappa? Bror Österlund som Paradis-Oskar och Cécile Orblin som Rasmus. Foto: Henrik Zoom

om livets njuggare sidor och luffarens plats och status.

Nyckeln till att det fungerar så bra är att uppsättningen placerar sig tvärs över gränsen mellan berättelse och gestalt. Skådespelartrions roll som berättare lyfts fram i öppnings- och slutsången, där den förra introducerar och den senare sammanfattar och ger lite "tänka på".

Men särskilt tydligt blir det när andra akten öppnas med en resumé, där trion efterhand plockar på och av sig de olika rollgestaltnas attribut.

Det är en utmärkt lösning, som inte bara bygger över pausens avbrott och snabbt återskapar energin, utan tillsammans med rollbytena också fungerar som en påminnelse om att det är teater vi betraktar. Det är överhuvudtaget lite av Brecht

om livets njuggare sidor och luffarens plats och status.

möter barnteatern över uppsättningen.

"Rasmus på luffen" är ju inte lika omhuldad av teaterarna som vissa andra av Astrid Lindgrens böcker, vilket kanske beror på att det inte finns lika stora möjligheter till humor som i "Pippi" och "Emil" eller material för stora satsningar som i "Ronja".

Det är lite synd. Berättelsen om Rasmus som rymmer från barnhemmet, slår följe med luffaren och hamnar in i en bovjakt, är en varmhjärtad och lämpligt spännande saga. Och visst finns där humor.

Den är också en berättelse som gestaltar sociala och psykologiska mönster och dimensioner som kanhända ändrat skepnad sedan "fattigdomens dagar", men ingalunda förlorat sin aktualitet och laddning.

Ensamma och övergivet

na barn finns det fortfarande, liksom tiggare, liksom samvetslösa skurkar, liksom människor som bedöms enligt social status och grupptillhörighet. Dessbättre har inte heller de godhjärtade helt försvunnit.

ÅST:s nya turné- och familjepjäsa är osökt också en musikpjäs, eftersom Paradis-Oskar ju förtjänar sitt levebröd genom att spela handklaver och sjunga.

Det innebär att man förutom nyskriven musik bjuds på (snuttar av) visor och gamla slagdängor, framförda endera från scen eller ute i salongen.

"Rasmus på luffen" spelas i kväll lördag i Korpo, fortsätter sedan till bl.a. Bromarv och Ekenäs och återvänder till Åboland (Nagu) den 12 oktober.

Åldringsvårdens framtid

De upprörda rösterna på insändarsidan (ÅU 20.9.2011) med anledning av en eventuell stängning av en avdelning på Malmkulla får mej att begrunda; vad vill vi äldre ha och vad vill vi inte ha? Det vi inte vill ha är att ligga sängbunden, kanske i årtal, utan att kunna ha glädje av omgivningen (ett liv utan liv), att ramla och göra ner sej, att irra omkring, kanske ut i kylan. Hur kan vi undvika att det blir så?

Arvo Ylppö, vår berömda barnläkare, som skidade ännu som 100-åring, hade som motto: "Kroppen rostar om du inte använder den".

Jag tror att vi kanske de senaste 20 åren varit för snabba att ordna det fysiskt för bekvämt för oss, det vill säga minskat på vardagsmotionen. Till de äldre har

vi sagt "du har gjort ditt, nu får du vila". Varken graviditet eller åldrande är sjukdomar. Sjukdomar drabbar oss förstas i alla åldrar, men utgångsläget vid åldrandet borde vara att stöda det friska så att vi klarar vardagen hemma eller på servicehemmet.

Hur gör man det? Ofta vid plötsliga fysiska krämpor skulle vi ha nytta av en lättillgänglig äldre rådgivning, med hälsovårdare, fysioterapeut och näringsterapeut som gärna jobbade i team, och snabbt kunde ge personlig hjälp och råd. Pensionärer är inte en homogen flock. Hälsocentralläkaren har inte motsvarande sammanlagda kunskaper och kunde i så fall avlastas på sin mottagning.

Vid olycksfall och svårare rörelsehinder tror jag att

det ofta skulle löna sej med snabb ortopedkonsultation för äldre för att inte låsa situationen. Idrottare får ju snabb hjälp!

Kurser i geriatri (medicinsk vårdvetenskap beträffande äldre), som professor **Sirkka-Liisa Kivelä** redan länge har rekommenderat för all åldringsvårdspersonal, skulle ge resultat mänskligt och ekonomiskt.

Hennes bok "Vi äldre människor och våra mediciner", som riktar sej till både vårdpersonal och äldre, borde vara obligatorisk för vårdpersonalen och kan användas som uppslagsbok.

Skulle tro att exempelvis ovanstående kunde göra åldringsvården, åtminstone på sikt, både mänskligare och mera ekonomisk, om det skulle korta av den tid då vi

ligger helt sängbundna på anstalt. Som jag har förstätt det, är det där man i VästÅboland nu skulle vilja lägga tyngdpunkten, men det är också förstället att de som minns, hur psykvårdens öppna vård inte förverkligades, när anstaltplatserna skars ner, är oroliga.

Det skulle ha lönat sej att i tid förankra planerna i äldrerådet genom en bra information, så som ombudsman **Mona Lehtonen** påpekade i sin insändare.

Till sist, den personliga insikten och egna insatsen för måendet hos oss äldre är enormt viktig. Ingen vård, hur bra den än är, kan kompensera den.

Birgitta Grönroos
pensionerad hälsovårdare
och äldre
Åbo

KORTEN PÅ BORDET

Konsten att tycka om konst

Häromveckan satt jag barnvakt för några bekanta. På deras vardagsrumsbord fann jag en bok med titeln "Vad är konst?" av **Ernst Billgren**. Jag tog upp boken och bläddrade litet i den. Det bör nämnas att detta skedde medan barnet sov, så no worries.

I boken gavs bland annat svar på frågan vad "bra" konst är, ett ganska diplomatiskt svar dessutom.

Nu när jag tänker efter kan jag inte komma på att jag skulle ha fått något svar alls på frågan, men hur som helst så konstaterades det att konstkritiker tenderar att vara väldigt kritiska och kinkiga med vad som är bra, av den enkla orsaken att det är enklare att behålla sin auktoritet om man kan ställa sig över konsten (och dess beundrare) genom att totaldissa den.

Eller om man vänder på biffen: Totaldissar du konsten och dess beundrare ger det dig auktoritet.

Det fina med att sporta med sådant här bättre vetande är att ingen egentligen kan komma och säga att du har fel. Det blir en enda cirkel av det hela: Kritiserar du något ger det dig auktoritet, och det som auktoriteterna säger, det bör man tro på, för se, de vet. Ingen idé att käbbla emot.

Nu är det ju inte hemskt trovärdigt med en kritiker som aldrig ser något gott i något alls.

Därför bör man se till att man inriktar sitt gillande på något så knäppt och twistat att ingen egentligen kan komma och påstå att det är dåligt. Fri jazz till exempel.

En gång (faktiskt enda gången) då jag besökte Kiasma såg jag ett praktexempel bildkonstens motsvarighet till fri jazz. Det var en två meter lång, två meter bred gul tavla. Alltså helt och hållet gul. Nere i högra hörnet hade man klämt in en liten gul halv boll. En halv! Man hade inte ens fått in hela bollfan på duken. Jag fattade ingenting. Men det gjorde säkert konstkritikern, förståsigpåaren.

Det är möjligt att det bara är jag, men det börjar verka som att det blir allt vanligare att människors inre konstkritiker allt oftare tittar fram, och han är inte glad.

Det har blivit så mycket enklare att påpeka fel och brister än att säga "det här är bra!" att jag börjar bli rädd att alla väggar fylls med gula halvbollar och varenda skivaffär säljer fri jazz (hemska tanke).

Bara för att jäklas, oftast med mitt eget huvud, brukar jag försöka finna det goda i den senaste radiohiten/filmen eller vad det nu kan vara, oberoende av om jag tycker att grejen i fråga suger eller inte. För att skapa jämvikt liksom. För nuförtiden tycks det vara väldigt svårt att tycka om och uppskatta enkla, okonstlade saker. Ännu svårare blir det med populära och folkliga fenomen. Kan man inte tycka om lite mer, i stället för att vara så negativt inställd till allt, bara för att man är rädd för att ha fel?

Nu vet jag ju inte hur mycket dessa ord är värda då de skrivs med en långhårig civiltjänstgörarens händer (för vi är ju alla fredsälskande hippien, mera blommor åt folket!), men jag tycker det tål att tänkas på.

Hata mindre, älska mer. Peace.

Linus Lassus

Skribenten är civiltjänstgörare i Pargas